

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวัฒนธรรมและโลกทรรศน์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดเลยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์จากข้อมูล ซึ่งมีผู้รวบรวมไว้แล้ว จำนวน 36 เรื่อง แล้วนำมาศึกษาตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีลำดับขั้นการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาภูมิหลังของนิทานพื้นบ้านจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดเลย ซึ่งรวบรวมโดย ดร.สาร สารทัศนันทน์ จำนวน 36 เรื่อง
2. ศึกษาวัฒนธรรมจากนิทานพื้นบ้านจังหวัดเลย 9 ด้าน คือ
 - 2.1 วัฒนธรรมด้านความเชื่อ
 - 2.2 วัฒนธรรมด้านอาชีพ
 - 2.3 วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย
 - 2.4 วัฒนธรรมด้านการละเล่น
 - 2.5 วัฒนธรรมด้านประเพณี
 - 2.6 วัฒนธรรมด้านการบริโภค
 - 2.7 วัฒนธรรมด้านครอบครัวและที่อยู่อาศัย
 - 2.8 วัฒนธรรมด้านการศึกษา
 - 2.9 วัฒนธรรมด้านการปกครอง
3. ศึกษาโลกทรรศน์จากนิทานพื้นบ้านจังหวัดเลย 3 ประเด็น คือ
 - 3.1 โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์
 - 3.2 โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ
 - 3.3 โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ

สรุปผลการค้นคว้า

1. จากการศึกษาวัฒนธรรมจากนิทานพื้นบ้านจังหวัดเลย 9 ด้าน สรุปได้ดังนี้
 - 1.1 วัฒนธรรมด้านความเชื่อ พบว่า ชาวจังหวัดเลยมีความเชื่อ 7 ประเด็นดังต่อไปนี้
 - 1.1.1 ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ วิญญาณ ชาวจังหวัดเลยมีความเชื่อว่า ภูตผีปีศาจเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน แต่มีฤทธิ์อำนาจเหนือมนุษย์ ซึ่งจะให้คนหรือโทษแก่มนุษย์และบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ได้ตามใจของภูตผีปีศาจและวิญญาณเหล่านั้น
 - 1.1.2 ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถาและปาฏิหาริย์ จากการศึกษาพบว่า ชาวจังหวัดเลยมีความเชื่อว่า เวทมนตร์คาถาเป็นข้อความที่ผู้กั้น มีอำนาจลึกลับแฝงอยู่และเมื่อนำไปใช้ตามลัทธิที่กำหนดให้ก็จะเกิดความขลังความศักดิ์สิทธิ์ ดลบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ หรือแปลงร่างให้เป็นสิ่งใดก็ได้ตามความต้องการของผู้ที่มีเวทมนตร์คาถา ผู้ที่ใช้เวทมนตร์คาถาอาจจะเป็นภูตผีหรือมนุษย์ก็ได้
 - 1.1.3 ความเชื่อเรื่องของวิเศษและเครื่องรางของขลัง จากการศึกษาพบว่า ชาวจังหวัดเลยเชื่อว่าของวิเศษจะบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ที่มีของวิเศษไว้ในครอบครอง ส่วนเครื่องรางของขลังก็สามารถป้องกันอันตรายต่าง ๆ ให้กับผู้ครอบครองได้
 - 1.1.4 ความเชื่อเรื่องเทพารักษ์และเทพเจ้า จากการศึกษาพบว่า ชาวจังหวัดเลยเชื่อว่าในป่าที่มีเทพารักษ์หรือเทพเจ้าสิงสถิตอยู่เพื่อคอยช่วยเหลือคนที่ประพฤติดี ซื่อสัตย์ สุจริต
 - 1.1.5 ความเชื่อเรื่องการทำความดีจะได้รับผลดีตอบแทน จากการศึกษาพบว่า ชาวจังหวัดเลยสอนให้ทุกคนเป็นคนดี เชื่อกันว่าถ้าหากคนเราทำความดีแล้วผลบุญกุศลที่ทำไปจะตอบแทนให้ผู้ที่ทำความดีนั้นมีความสุขหรือมีโชคลาภโดยไม่คาดฝัน
 - 1.1.6 ความเชื่อเรื่องชาติปางก่อนและชาติหน้า จากการศึกษาพบว่า ชาวจังหวัดเลยมีความเชื่อว่าคนที่มีความสุข ความทุกข์ คนจนหรือคนรวย เป็นผลมาจากการ

ประกอบกรรมดีกรรมชั่วในชาติปางก่อน ผู้ที่ประกอบกรรมดีมาชาตินี้ก็มีความสุข ส่วนผู้ที่ประกอบกรรมชั่วมาชาตินี้ก็มีความสุข ดังนั้นคนชาวจังหวัดเลยจึงนิยมสร้างบุญสร้างกุศลเพื่อจะได้มีความสุขในชาติหน้า

1.1.7 ความเชื่อเรื่องคำอธิษฐาน จากการศึกษาพบว่า ชาวจังหวัดเลย เชื่อว่าถ้าหากต้องการสิ่งใดก็จะอธิษฐานเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการนั้น หรือคำอธิษฐานจะดลบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามคำอธิษฐานได้

1.2 วัฒนธรรมด้านอาชีพ จังหวัดเลยส่วนใหญ่มีภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ บางแห่งเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำ ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน ตามภูมิประเทศของแต่ละท้องที่และตามความถนัดของแต่ละครอบครัว ชาวจังหวัดเลยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม

1.2.1 อาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน อาชีพหลักของชาวจังหวัดเลย คือ การทำไร่ ทำนา เช่น ไร่ข้าวไร่ ไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง และทำนาข้าว นอกจากนี้บางครอบครัวก็ทำไร่ ทำนาควนคู่ไปกับการทำสวน

1.2.2 อาชีพล่าสัตว์ ชาวจังหวัดเลยบางส่วนเมื่อว่างเว้นจากการประกอบอาชีพต่าง ๆ ก็จะไปล่าสัตว์ เพราะพื้นที่จังหวัดเลยบางส่วนเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ไปทั้งสัตว์เล็กและสัตว์ใหญ่ เช่น เสือ ช้าง กวาง หมู นก กระรอก เป็นต้น

1.2.3 อาชีพค้าขาย ชาวจังหวัดเลยจำนวนไม่น้อยที่ประกอบอาชีพค้าขาย สินค้าส่วนใหญ่ก็จะได้จากสัตว์และพืชต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น เห็ด หน่อไม้ ผัก ผลไม้ กล้วย และของป่า นอกจากนี้ยังค้าขายกระบือ พ่อค้าบางคนก็ใช้เรือตะเภาบรรทุกถั่วลันเตาไปขายตามเมืองต่าง ๆ และอาชีพที่กล่าวถึงอาชีพหนึ่งก็คือ อาชีพขายทองรูปพรรณ

1.2.4 อาชีพอื่น ๆ นอกจากอาชีพที่กล่าวมาทั้งหมดแล้ว ยังปรากฏอาชีพอื่นบ้างเล็กน้อย เช่น อาชีพรับราชการ และอาชีพจักสาน จะเห็นได้ว่าชาวจังหวัดเลยมีการประกอบอาชีพสุจริตและตามภูมิประเทศของท้องถิ่นนั้น ๆ

1.3 วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย จากการศึกษาในหมู่บ้านของจังหวัดเลย ปรากฏวัฒนธรรมด้านการแต่งกายเพียงเล็กน้อย คือ การแต่งกายของบุคคลธรรมดาและการแต่งกาย

ของพระภิกษุในพุทธศาสนา เช่น บุคคลธรรมดาจะสวมใส่เสื้อผ้า นุ่งผ้าขาวม้า และนุ่งกางเกง
ชั้นใน ส่วนพระภิกษุจะนุ่งห่มจีวรเหมือนพระภิกษุทั่วไป

1.4 วัฒนธรรมด้านการละเล่น จากการศึกษาพบว่า ในนิทานพื้นบ้านของจังหวัด
เลย ปรากฏวัฒนธรรมด้านการละเล่นเพียงอย่างเดียวคือ การเล่นสะบ้า นอกจากนี้พบว่า มีการ
เล่นการพนันโดยใช้เงิน สินค้า หรือกระเบื้องเป็นเดิมพัน แต่ก็มีคนบางกลุ่มพนันกันเพื่อความสนุกสนาน

1.5 วัฒนธรรมด้านประเพณี มีประเพณีหลายอย่างดังนี้

1.5.1 พิธีบายศรีสู่ขวัญ ชาวจังหวัดเลยจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเนื่องใน
โอกาสที่เป็นมงคล เช่น แสดงความดีใจ แสดงการต้อนรับ

1.5.2 พิธีแต่งงาน ชาวจังหวัดเลยส่วนใหญ่เมื่อหนุ่มสาวมีความรักใคร่
ชอบพอกัน ฝ่ายชายก็จะส่งผู้ใหญ่ไปสู่ขอ เมื่อผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้แล้วก็จะทำพิธีหมั้นและ
แต่งงานกันให้ถูกต้องตามประเพณี

1.5.3 พิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวจังหวัดเลยจะมีการทำพิธีบวงสรวง
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเคารพนับถือ เพื่อหวังว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยคุ้มครองตนและครอบครัวให้มีความสุข
และปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง ชาวจังหวัดเลยรุ่นต่อมาก็จะปฏิบัติตามบรรพบุรุษของตนเอง

1.5.4 พิธีผูกเสี่ยว ชาวจังหวัดเลยนิยมผูกเสี่ยวให้กับลูกหลานที่มีอายุ
รุ่นราวคราวเดียวกัน เพื่อให้ทั้งสองเป็นเพื่อนรักกัน มีความรักใคร่สามัคคีกัน มีอุปสรรคหรือปัญหา
อะไรก็จะได้ช่วยเหลือกัน

1.5.5 การทำงานศพและทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย เมื่อครอบครัวใด
มีคนตาย ญาติพี่น้องของผู้ตายจะจัดงานศพ เพื่อนบ้านก็จะมาร่วมกันเพื่อช่วยทำอาหารหวานคาว
สำหรับแจกทานเพื่ออุทิศให้กับผู้ตาย เชื่อกันว่าผู้ตายจะได้รับบุญนั้น ส่วนศพของผู้ตายนั้นถ้าเป็น
ผู้ใหญ่จะเผา แต่ถ้าเป็นศพของเด็กจะฝังไว้ในป่า

1.6 วัฒนธรรมด้านการบริโภค ชาวจังหวัดเลยส่วนใหญ่บริโภคข้าวเหนียวเป็น
อาหารหลัก และบริโภคพืชผัก ผลไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมทั้งพืชผักสวนครัวที่ปลูกใน
ท้องถิ่น เช่น ผัก ผลไม้ หน่อไม้ งา เห็ด ยอดขุมเห็ดไทย และผักเขียว ส่วนประเภทเนื้อสัตว์จะ
ได้จากสัตว์ที่เลี้ยงและสัตว์ป่า เช่น ไก่ หมู วัว ควาย กระจง และกิ้ง หอย บู่ ปลา เป็นต้น

1.7 วัฒนธรรมด้านครอบครัวและที่อยู่อาศัย มีดังนี้

1.7.1 ลักษณะครอบครัว จังหวัดเลยส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก เนื่องจากว่าสามีภรรยาหลังจากที่แต่งงานกันแล้วมักจะแยกตัวไปสร้างครอบครัวใหม่ ไม่นิยมอยู่กับพ่อแม่ แต่ไม่ได้ปล่อยปละละเลยจะคอยดูแลเอาใจใส่และส่งข้าวปลาอาหารให้อย่างสม่ำเสมอ มีบางครอบครัวที่เป็นครอบครัวขยายคือ เมื่อแต่งงานกันแล้วสามีภรรยาจะอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และต้องถือเป็นหน้าที่ว่าจะต้องดูแลพ่อแม่ของทั้งสองฝ่าย

1.7.2 การทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว ผู้ชายจะเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวให้อยู่สุขสบาย โดยผู้ชายจะออกไปทำงานแต่เพียงลำพัง เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน ลำสัตว์ ค้าขายแต่เพียงลำพัง ผู้หญิงจะมีหน้าที่ดูแลการบ้านการเรือนทุกอย่าง มีบางครอบครัวที่ผู้หญิงจะต้องคอยช่วยเหลือครอบครัว เช่น หาอาหารและผลไม้ในป่า หรือทำไร่ทำนาเพียงลำพัง นอกจากนี้ยังพบว่า สามีภรรยาบางคู่ที่ช่วยกันทำงานทุกอย่าง ไม่ให้สามีทำงานแต่เพียงฝ่ายเดียว ภรรยาจะออกไปช่วยทำงานทุกครั้ง

1.7.3 ที่อยู่อาศัย ชาวจังหวัดเลยมักจะสร้างบ้านตามฐานะ ผู้ที่มีฐานะร่ำรวยจะสร้างบ้านใหญ่โต คนทั่วไปหรือผู้ที่มีฐานะปานกลางจะสร้างบ้านที่มีใต้ถุนสูง ใต้ถุนอาจจะเอาไว้เป็นที่เก็บของหรือทำเป็นเส้าไก่ก็ได้ ส่วนผู้ที่มีฐานะยากจนจะสร้างกระท่อมด้วยไม้ไผ่ คือเอาไม้ไผ่มาทำเป็นพื้นและฝา นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวบ้านที่ไปทำไร่ทำนาอยู่ในป่าก็จะสร้างกระท่อมไว้ในเรื่องของตนเอง เพื่อเอาไว้เป็นที่พักก่อนเวลาไปทำไร่ทำนา

1.8 วัฒนธรรมด้านการศึกษา การศึกษาของชาวจังหวัดเลยในสมัยก่อนไม่ปรากฏการศึกษาที่เป็นระบบโรงเรียน การศึกษาส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ระบบคุณธรรมและกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นการสอนเพื่อให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีบางเรื่องที่แสดงให้เห็นการศึกษาด้านไสยศาสตร์และเวทมนตร์คาถา สรุปได้ดังนี้

1.8.1 การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความเชื่อเพื่อเพื่อแม่ต่อผู้อื่น ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์และสัตว์ในโลกนี้ต่างก็มีความรู้ ความฉลาด และความสามารถที่แตกต่างกัน ฉะนั้นการที่มนุษย์และสัตว์จะดำรงตนให้อยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเสมอ คนที่เห็นแก่ตัวหรือเอาเปรียบผู้อื่นจะอยู่ในสังคมได้อย่างลำบากและเป็นที่รังเกียจของคนทั่วไป

1.8.2 การรู้จักประมาณตน ชี้ให้เห็นคนที่รู้จักประมาณตน ไม่มีใครในโลกอยากได้ของผู้อื่นจะเป็นคนที่ดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตรงกันข้ามกับผู้ที่ไม่รู้จักประมาณตน มีความโลภอยากได้ของผู้อื่น อิจฉาริษยา จะทำงานสิ่งใดก็ไม่สำเร็จและอาจถึงแก่ความตายได้

1.8.3 กรรมสนองกรรม ชี้ให้เห็นคุณธรรมในด้านการปฏิบัติตนว่า คนที่ประพฤติดีจะได้รับความดีตอบสนอง ส่วนคนที่ทำให้ผู้อื่นเป็นทุกข์หรือเดือดร้อน ก็จะได้รับคามทุกข์หรือเกิดความเดือดร้อนเช่นกัน คือ "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"

1.8.4 ความซื่อสัตย์และการรักษาสัตย์ ชี้ให้เห็นคุณธรรมในด้านความซื่อสัตย์ ว่าคนที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นและเป็นที่นับถือของคนทั่วไปได้จะต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์

1.8.5 ความกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณ ชาวจังหวัดเลยถือว่าบิดามารดาเป็นผู้ที่มีพระคุณสูงสุด บุตรหลานควรมีความกตัญญูต่อบิดามารดา แม้กระทั่งบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือช่วยเหลือตน ก็เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องตอบแทนบุญคุณท่านผู้นั้น อาจจะเป็นการให้ความเคารพนับถือ ให้การดูแลเอาใจใส่ หรืออาจจะตอบแทนด้วยสิ่งของมีค่าก็ได้

1.8.6 การพูดจาไพเราะ สุภาพอ่อนน้อม รู้จักถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน ชาวจังหวัดเลยถือว่าคนที่พูดจาไพเราะ สุภาพอ่อนน้อม ไม่พูดตู่ถุกเหยียดหยามผู้อื่น จะเป็นที่รักเป็นที่ไว้วางใจและเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วไป

1.8.7 ความฉลาด รอบคอบ มีไหวพริบดี เป็นคนมีเหตุผลและมีความอดทน ชาวจังหวัดเลยจะเชื่อถือผู้มีเหตุผล ฉลาด รอบคอบ มีไหวพริบดี เพราะเชื่อว่าคนที่มีเหตุผลจะช่วยแก้ไขเรื่องร้ายแรงต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี

1.9 วัฒนธรรมด้านการปกครอง เป็นสิ่งที่เกิดจากการกระทำเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การตัดสินใจร่วมกัน และทำงานร่วมกัน มีดังนี้

1.9.1 ยอมรับผู้นำที่มีความเก่งกล้าสามารถหรือมีกำลังมากกว่า

1.9.2 ยอมรับผู้นำในหมู่คณะ ชาวจังหวัดเลยจะฟังความคิดเห็นและยอมรับการตัดสินใจของผู้นำ เมื่อผู้นำตัดสินใจอย่างไรทุกคนก็จะปฏิบัติตาม

1.9.3 ยอมรับผู้นำที่มีความฉลาดและมีเหตุผล ชาวจังหวัดเลยเชื่อว่าผู้นำที่ฉลาดและมีเหตุผลจะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบและยุติธรรม

2. วิเคราะห์โลกทรรศน์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดเลย การศึกษานิทานพื้นบ้านจังหวัดเลย ได้สะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ ความรู้สึกนึกคิด การดำเนินชีวิตของคนในสมัยนั้น จากการศึกษาพื้นบ้านจังหวัดเลย ซึ่งรวบรวมโดย ดร.สาร สาระทัศนันทน์ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น คือ โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ และโลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้

2.1 โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ เป็นการกระทำที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต โดยถือตัวมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลาง เพื่อให้บรรลุตามความต้องการของตนเอง จากการศึกษาพื้นบ้านจังหวัดเลยสามารถแยกโลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ ดังนี้

2.1.1 โลกทรรศน์ที่มีต่อครอบครัวและเครือญาติ

2.1.1.1 โลกทรรศน์ที่มีต่อบิดามารดา รู้จักตอบแทนพระคุณบิดามารดา ชาวจังหวัดเลยถือว่าบิดามารดาเป็นที่รักและเคารพของบุตรหลาน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของบุตรหลานที่จะต้องเล็งดูเอาใจใส่ปรนนิบัติบิดามารดาให้มีความสุข

2.1.1.2 โลกทรรศน์ที่มีต่อคู่ครอง

เลือกคู่ครองโดยความเห็นของผู้ปกครอง ชาวจังหวัดเลยเชื่อว่าบิดามารดาเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมองการณ์ไกล มีความรอบคอบ ดังนั้นหนุ่มสาวชาวจังหวัดเลยบางคนจึงให้โอกาสบิดามารดาเลือกคู่ครองให้ตน

ไม่นิยมเลือกคู่ครองโดยวิธีคลุมถุงชน ชาวจังหวัดเลยส่วนใหญ่มีโอกาสเลือกคู่ครองเอง ถ้าหนุ่มสาวคู่ใดเป็นที่ต้องตาต้องใจกัน ก็จะหาโอกาสพบปะและเกี่ยวพาราสักจนมีความรักใคร่ซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นจะให้บิดามารดาหรือผู้ใหญ่ไปทาบถามฝ่ายหญิง ถ้าตกลงกันได้จึงจะจัดพิธีแต่งงานให้ถูกต้องตามประเพณี

ยอมรับผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว ชยันตำมาหากิน ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักประหยัดเพื่อให้ครอบครัวมีความสุข

การครองเรือน ถ้าผู้ชายคนใดแต่งงานกับผู้หญิงที่ชยันตำมาหากิน พุดจาไฟเราอ่อนหวาน มีความอดทน รู้จักถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน มีไหวพริบดี และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่นจะทำให้ครอบครัวมีความสุข

ผู้ชายที่มีความเด็ดเดี่ยวและรักแท้ ยอมสละชีวิตเพื่อ
คนรักได้ ย่อมเป็นที่สรรเสริญและเป็นที่ยอมรับของสังคม

2.1.2 โลกทรรศน์ที่มีต่อสังคม

โลกทรรศน์ที่มีต่อศาสนา เนื่องจากชาวจังหวัดเลยส่วนใหญ่นับถือ
ศาสนาพุทธมาตั้งแต่โบราณกาล ดังนั้นจึงปรากฏประเพณีทางศาสนาพุทธ คือ พิธีทำานศพและทำ
บุญอุทิศส่วนกุศล ชาวจังหวัดเลยมีความเชื่อเรื่องชาติหน้า เชื่อกันว่าถ้าทำบุญแจกทานอุทิศกุศลให้
กับผู้ตาย ผู้ตายก็จะได้รับผลบุญนั้น ดังนั้นเมื่อมีคนตาย ครอบครัวและญาติพี่น้อง ตลอดจนชาวบ้าน
ใกล้เคียงจะมาช่วยกันประกอบพิธีทางศาสนา เช่น พิธีเผาหรือฝังศพ ญาติพี่น้องผู้ตายและชาวบ้าน
จะทำอาหารสำหรับแจกทานเพื่ออุทิศให้กับผู้ตาย เพราะเชื่อว่าผลบุญที่ทำงานนั้นผู้ตายจะได้รับในภพหน้า

2.1.3 โลกทรรศน์ที่มีต่อสถาบันทางสังคม แยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1.3.1 ยอมรับระบบกษัตริย์หรือเจ้าเมือง เจ้าเมืองมีหน้าที่
ดูแลทุกข์สุขของประชาชน เป็นที่พึ่งของประชาชน เจ้าเมืองสวรรคตหรือถึงแก่อนิจกรรม โอรส
หรือผู้สืบเชื้อสายก็จะครองเมืองนั้นต่อ

2.1.3.2 ยอมรับผู้ที่มีความกล้าหาญ มีความสามารถ ไหวพริบดี
และมีความขยัน จะเป็นที่ยอมรับของสังคม

2.1.3.3 ถือว่าอาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติอย่างสูง
ชาวจังหวัดเลยถือว่าผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีอำนาจ และเป็นที่ยอมรับ
ถือตาของคนทั่วไป

2.1.4 โลกทรรศน์ที่มีต่อสิทธิและเสรีภาพในสังคม

เสรีภาพในการประกอบอาชีพ ตั้งแต่โบราณกาลมาแล้วชาวจังหวัด
เลยมีอิสระในการประกอบอาชีพ จึงปรากฏอาชีพต่าง ๆ หลายอาชีพ ชาวบ้านจะประกอบอาชีพ
ตามความถนัดของตนเองและเป็นอาชีพที่สุจริต บางครอบครัวก็ประกอบอาชีพตามบรรพบุรุษ อาชีพ
ที่กล่าวถึงส่วนใหญ่เป็นอาชีพทางเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ทำนา ทำสวน นอกจากนี้ยังปรากฏอาชีพ
อื่น ๆ อีก เช่น ล่าสัตว์ ค้าขาย และรับราชการ สามารถแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.1.4.1 อาชีพทำไร่ ภูมิประเทศจังหวัดเลยส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง มีดินอุดมสมบูรณ์ ชาวจังหวัดเลยจึงประกอบอาชีพทำไร่ เป็นอาชีพหลักสืบต่อกันมาหลายชั่วอายุคน เช่น ไร่ข้าว ไร่ข้าวโพด และไร่มันสำปะหลัง

2.1.4.2 อาชีพทำนา ชาวจังหวัดเลยจำนวนมากที่ยึดอาชีพทำนา เป็นอาชีพหลัก บางครอบครัวก็จะประกอบอาชีพทำนาควบคู่ไปกับการทำไร่ ทำสวน

2.1.4.3 อาชีพล่าสัตว์ ชาวจังหวัดเลยจำนวนมากไม่น้อยที่ประกอบอาชีพล่าสัตว์ที่มีในป่าอย่างอุดมสมบูรณ์

2.1.4.4 อาชีพค้าขาย

2.1.4.5 อาชีพรับราชการ จักสาน และทำสวน

2.1.5 โลกทรรศน์ที่บุคคลมีต่อการดำเนินชีวิต

2.1.5.1 ด้านคุณธรรม ชาวจังหวัดเลยจะประกอบคุณงามความดีด้านต่าง ๆ เพราะเชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" คนที่ประพฤติดีก็จะได้รับความสุข

2.1.5.2 นิยมความซื่อสัตย์ ชาวจังหวัดเลยถือว่าคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต เป็นคนที่มีความเจริญก้าวหน้า มีความสุขในชีวิต

2.1.5.3 เชื่อว่าความโลภจะนำมาซึ่งความเสียหาย ชาวจังหวัดเลยเชื่อว่าบุคคลใดที่มีความโลภ อาจจะทำให้เดือดร้อนและถึงแก่ชีวิตได้

2.1.5.4 ยอมรับคนที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตาและช่วยเหลือผู้อื่น ชาวจังหวัดเลยส่วนใหญ่อยู่ร่วมกันอย่างระบบเครือญาติ ดังนั้นจึงมีความรักใคร่สามัคคีกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกินต่าง ๆ ก็แบ่งปันกัน ถ้าบ้านไหนมีงานเพื่อนบ้านก็จะคอยช่วยเหลืออย่างเต็มอกเต็มใจ

2.1.5.5 ยอมรับคนที่รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ว่าเป็นคนที่มีไหวพริบดี สามารถเอาตัวรอดได้และแก้ปัญหาได้ทันที่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าชาวจังหวัดเลยไม่รังเกียจคนพูดโกหก เพราะการพูดโกหกในบางเรื่องจะช่วยแก้ปัญหาได้

2.1.5.6 มีความรักต่อพวกพ้องและเพื่อนฝูง ชาวจังหวัดเลยถือว่าคนที่จะเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันได้จะต้องเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมีน้ำใจต่อกัน

2.1.5.7 เคารพนับถือและมีความกตัญญูต่อบุพการี ชาวจังหวัดเลย ถือว่าบิดามารดาเป็นผู้มีพระคุณสูงสุด เป็นบุรุษนียบบุคคลที่ควร เคารพกราบไหว้และทดแทนพระคุณ

2.1.5.8 การพูดจาไพเราะ อ่อนน้อมถ่อมตน ชาวจังหวัดเลยเชื่อว่าคนที่รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน พูดจาไพเราะ หลีกเลี้ยงการทะเลาะเบาะแว้งย่อมจะเป็นที่รักใคร่ของผู้อื่น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

2.1.5.9 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ชาวจังหวัดเลยจะเชื่อถือคนที่มีเหตุผล

2.1.5.10 นิยมการแต่งงานที่ถูกต้องตามประเพณี ชาวจังหวัดเลยถือว่าการแต่งงานเป็นการให้เกียรติพ่อแม่และญาติของคู่สมรส และเป็นที่ยอมรับจากคนในสังคม

2.1.5.11 การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ ชาวจังหวัดเลยจะทำพิธีบายศรีสู่ขวัญเนื่องในโอกาสที่เป็นมงคล เช่น เพื่อแสดงความยินดี แสดงการต้อนรับ

2.1.5.12 การบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวจังหวัดเลยจะทำการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้คอยคุ้มครองให้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ และให้มีความสุข จะทำเป็นประเพณีสืบต่อกันมาตามบรรพบุรุษ

2.1.5.13 การผูกเสี่ยว ชาวจังหวัดเลยจะผูกเสี่ยวให้กับลูกหลานที่มีวัยไล่เลี่ยกัน เพื่อให้ผู้ที่เป็นเสี่ยวกันมีความรักใคร่สามัคคีกัน และคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.1.5.14 การทำงานศพและอุทิศส่วนกุศล เมื่อมีคนตายญาติพี่น้องของผู้ตายจะจัดงานศพและชาวบ้านจะมาร่วมกันเพื่อช่วยกันทำอาหารคาวหวานสำหรับแจกทานอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย เชื่อกันว่าผู้ตายจะได้รับผลบุญนั้น

2.2 โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ

ชาวจังหวัดเลยในสมัยก่อนมีความเป็นอยู่ที่ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ เพราะถือได้ว่าปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม อาหาร และยารักษาโรค ก็ล้วนแต่ได้มาจากธรรมชาติทั้งสิ้น โดยเฉพาะอาหารจะหาได้จากในป่าเขาและแม่น้ำลำคลองที่มีความอุดม

สมบูรณ์ เช่น เห็ด หน่อไม้ ผลไม้ และพืชผักต่าง ๆ นอกจากนี้ตามแม่น้ำลำคลองก็ยังสามารถจับสัตว์น้ำมาเป็นอาหารได้อีกด้วย

2.3 โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ

สิ่งที่เหนือธรรมชาติตามความเข้าใจของมนุษย์ก็คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เร้นลับในธรรมชาติ ส่วนมากจะเป็นความเชื่อ ความคิด และการกระทำต่าง ๆ ที่อยู่นอกกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ซึ่งยากแก่การพิสูจน์ เช่น ความเชื่อเรื่องคำอธิษฐาน ภูตผีปีศาจ เวทมนตร์คาถา และปาฏิหาริย์ เครื่องรางของขลังและของวิเศษ พรหมลิขิต เทพารักษ์และเทพเจ้า การทำความดีจะได้ผลดีตอบสนอง เรื่องชาติปางก่อนและชาติหน้า เรื่องเวรกรรม

2.3.1 นับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวจังหวัดเลย เชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลทุกสิ่งทุกอย่างได้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะเป็นที่พึ่งทางใจของคนที่มีความทุกข์ ดังนั้นถ้าต้องการสิ่งใดที่เกินความสามารถของมนุษย์ก็จะอธิษฐานขอจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2.3.2 ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ วิญญาณ ชาวจังหวัดเลยมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเร้นลับที่ไม่อาจพิสูจน์ได้โดยเฉพาะ เชื่อว่าภูตผีปีศาจ วิญญาณสามารถทำให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือทำให้เกิดสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งอาจจะให้โทษต่อคนที่กระทำความชั่วและให้ประโยชน์ต่อคนที่กระทำความดีก็ได้

2.3.3 ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์คาถา อิทธิฤทธิ์และปาฏิหาริย์ ชาวจังหวัดเลย เชื่อว่าภูตผีปีศาจมีอิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์ สามารถบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ได้ และกลายร่างเป็นสิ่งใดก็ได้ตามต้องการ ดังนั้นมนุษย์อาจจะ เป็นกษัตริย์หรือบุคคลธรรมดาที่มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนเรื่องเวทมนตร์คาถา เพื่อนำมาปราบภูตผีปีศาจที่คอยทำร้ายมนุษย์

2.3.4 ความเชื่อเรื่องของวิเศษและเครื่องรางของขลัง ในสมัยก่อนที่วิทยาศาสตร์ยังไม่ก้าวหน้า ชาวจังหวัดเลยจะ เชื่อ เรื่องของวิเศษและ เครื่องรางของขลังมาก เชื่อว่าหากประพฤติปฏิบัติดีก็จะ ได้ผลดีตอบสนอง หรืออาจจะได้ของวิเศษที่บันดาลให้เกิดสิ่งของที่มีค่า สามารถนำมาขายเป็นเงิน เพื่อช่วยสร้างฐานะทำให้ชีวิตมีความสุขได้ ส่วน เครื่องรางของขลัง ก็เอาไว้ป้องกันอันตรายที่เกิดจากภูตผีปีศาจ

2.3.5 นั้บถือเทพเจ้าและเทพารักษ์ ชาวจังหวัดเลยเชื่อว่า ต้นไม้ใหญ่ในป่าจะมีเทพเจ้าหรือเทพารักษ์สิงสถิตย์อยู่ คอยช่วยเหลือผู้ที่ประพฤติดี ซื่อสัตย์ สุจริต ใ้ปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ และช่วยใ้คนที่ประพฤติปฏิบัติดีมีความสุข โดยมอบแก้วแหวนเงินทองใ้ ส่วนคนที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริตก็อาจจะได้รับโทษ

2.3.6 โลกทรรศน์ที่มีต่อการทำคุณงามความดี เอื้อใ้เอื้อใ้เพื่อแม่ ชาวจังหวัดเลย ถือว่าผู้ที่ประพฤติตนดี มีใจเอื้อใ้เอื้อใ้เพื่อแม่แก่ผู้อื่น ผลบุญก็จะตอบสนองใ้มีความสุขเช่นกัน ดังนั้นคนชาวจังหวัดเลยจะมีใจกว้าง โอบอ้อมอารี เอื้อใ้เอื้อใ้เพื่อแม่ต่อผู้อื่น และ เมตตาต่อสัตว์

2.3.7 มีความเชื่อว่าผู้มีความสุขหรือความทุกข์ เป็นคนจนหรือคนร่ำรวย เป็นผลมาจากกรรมในชาติก่อน ถ้าใ้ใครมีความสุขหรือร่ำรวยจะ เชื่อกันว่าชาติก่อนได้ทำบุญมามาก ถ้าใ้ใครมีความทุกข์หรือยากจน เชื่อกันว่าชาติที่แล้วทำบุญน้อยหรือไม่ทำบุญ ดังนั้นชาวจังหวัดเลย จึงนิยมทำบุญทำทานด้วยของมีค่าต่าง ๆ เพราะหวังจะสบายหรือมีความสุขในชาติหน้า

อภิปรายผล

การศึกษาวัฒนธรรมและโลกทรรศน์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดเลย เป็นการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ ได้วิเคราะห์จากข้อมูลซึ่งเรียบเรียงไว้โดย ดร.สาร สารทัศน์นันท์ จำนวน 36 เรื่อง ผลการศึกษาวัฒนธรรม 9 ด้าน ปรากฏผลดังนี้

1. การศึกษาวัฒนธรรมด้านความเชื่อ พบว่า ชาวจังหวัดเลยมีความเชื่อเรื่องภูติผีปีศาจ วิญญาณ เวทมนตร์คาถา อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ของวิเศษและเครื่องรางของขลัง เทพเจ้า เทพารักษ์ การกระทำความดีจะได้รับผลดีตอบสนอง เชื่อเรื่องชาติปางก่อน ชาติหน้า และคำอธิษฐาน
2. การศึกษาวัฒนธรรมด้านอาชีพ พบว่า ชาวจังหวัดเลยมีอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน ล่าสัตว์ ค้าขาย รับราชการ และงานจักสาน
3. การศึกษาวัฒนธรรมด้านการแต่งกาย พบว่า การแต่งกายแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การแต่งกายของพระภิกษุและการแต่งกายของสามัญชน
4. การศึกษาวัฒนธรรมด้านการละเล่น พบว่า การละเล่นจะกล่าวถึงการเล่นสะบ้า

นอกจากนี้ก็กล่าวถึงการเล่นพนัน โดยใช้เงิน สินค้าเป็นเดิมพัน หรือบางคนจะพนันกันเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น

5. ศึกษาวัฒนธรรมด้านประเพณี พบว่า มีประเพณีต่าง ๆ ดังนี้ พิธีบายศรีสู่ขวัญ พิธีแต่งงาน พิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พิธีผูกเสี่ยว การทำงานศพและทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย

6. ศึกษาวัฒนธรรมด้านการบริโภค ชาวจังหวัดเลยบริโภคข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก รวมทั้งเนื้อสัตว์ ผลไม้และผักชนิดต่าง ๆ เป็นอาหาร

7. ศึกษาวัฒนธรรมด้านครอบครัวและที่อยู่อาศัย พบว่า ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว สร้างบ้านเรือนตามฐานะของตนเองคือ ผู้ที่ร่ำรวยจะสร้างบ้านหลังใหญ่โต ผู้คนส่วนมากจะสร้างบ้านใต้ถุนสูง ส่วนผู้ที่มีฐานะยากจนจะสร้างบ้านด้วยไม้ไผ่

8. ศึกษาวัฒนธรรมด้านการศึกษา พบว่า ชาวจังหวัดเลยมีการศึกษาที่ไม่จัดเป็นระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่จะเรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมในการดำรงชีวิต เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องไสยศาสตร์และเวทมนตร์คาถา

9. ศึกษาวัฒนธรรมด้านการปกครอง พบว่า ชาวจังหวัดเลยมีการปกครองโดยใช้การตัดสินใจร่วมกัน ยอมรับผู้ที่มีความสามารถเป็นผู้นำและเชื่อฟังผู้นำเป็นอย่างดี

วิเคราะห์โลกทรรศน์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจังหวัดเลย แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นคือ

1. โลกทรรศน์ที่มีมนุษย์มีต่อมนุษย์

1.1 โลกทรรศน์ที่มีต่อครอบครัวและเครือญาติ พบว่า ชาวจังหวัดเลยเคารพนับถือบิดามารดาและรู้จักตอบแทนพระคุณของบิดามารดา โดยการเลี้ยงดูเอาใจใส่ปรนนิบัติให้มีความสุข การเลือกคู่ครองของชาวจังหวัดเลยส่วนมากไม่นิยมวิธีคลุมถุงชน หม่อมสาวจะเลือกคู่ด้วยตนเอง แต่ก็มีหม่อมสาวบางคนที่มีความคิดว่าบิดามารดาเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมองการณ์ไกล มีความสุขุมรอบคอบ จึงให้บิดามารดาเป็นผู้พิจารณาเลือกคู่ครองให้ก็มี หลังจากแต่งงานแล้วผู้ชายจะเป็นผู้นำครอบครัว ประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวให้มีความสุขสบาย ส่วนผู้หญิงจะเป็นแม่ศรีเรือน รับผิดชอบเกี่ยวกับการบ้านการเรือนทุกอย่าง

1.2 โลกทรรศน์ที่มีต่อสังคม พบว่า ชาวจังหวัดเลยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงมีประเพณีเกี่ยวกับศาสนาพุทธ คือ พิธีทำงานศพและอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย

1.3 โลกทรรศน์ที่มีต่อสถาบันทางสังคม พบว่า ชาวจังหวัดเลยยอมรับระบบกษัตริย์หรือเจ้าเมือง ยอมรับผู้นำที่มีความสามารถ มีความกล้าหาญ มีไหวพริบดี นอกจากนี้ชาวจังหวัดเลยถือว่าอาชีพรับราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีอำนาจ และเป็นที่ยอมรับของทุกคนทั่วไป

1.4 โลกทรรศน์ที่มีต่อสิทธิและเสรีภาพในสังคม พบว่า ชาวจังหวัดเลยมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ สามารถที่จะประกอบอาชีพได้ตามความถนัดและความพอใจของตนเอง เช่น ทำไร่ ทำสวน ค้าขาย รับราชการ และจักสาน

1.5 โลกทรรศน์ที่บุคคลมีต่อการดำเนินชีวิต พบว่า ชาวจังหวัดเลยจะยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต จะประกอบคุณงามความดีด้านต่าง ๆ เช่น ยกย่องคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น มีความรักพวกพ้องเพื่อนฝูง เคารพนับถือและมีความกตัญญูต่อบุพการี การพูดจาไพเราะ อ่อนน้อมถ่อมตน หลีกเลียงการทะเลาะเบาะแว้ง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ไหวพริบและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ในการดำเนินชีวิตยังเกี่ยวข้องกับประเพณีต่าง ๆ เช่น การแต่งงาน การทำพิธีบายศรีสู่ขวัญ การผูกเสี่ยว การบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การทำงานศพและอุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ตาย

2. โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่า ชาวจังหวัดเลยในอดีตมีความผูกพันกับธรรมชาติเป็นอย่างมาก จะเป็นได้จากการดำรงชีวิตของชาวจังหวัดเลย เครื่องอุปโภค บริโภคของคนส่วนใหญ่ก็จะได้จากธรรมชาติ เช่น อาหารก็จะเป็นจำพวกผัก เห็ด หน่อไม้ และผลไม้ต่าง ๆ ตลอดจนอาหารจำพวกสัตว์ก็มี กุ้ง หอย ปู ปลา ซึ่งอาศัยและมีแหล่งที่อยู่ในธรรมชาตินั่นเอง

3. โลกทรรศน์ที่มนุษย์มีต่อสิ่งที่เหนือธรรมชาติ

จากการศึกษาพบว่า ชาวจังหวัดเลยมีความเชื่อในสิ่งที่เร้นลับที่ไม่อาจจะพิสูจน์ได้ สิ่งเหล่านี้จะอยู่เหนือกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ เช่น เชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูตผีปีศาจ วิญญาณของวิเศษและเครื่องรางของขลัง ว่ามีอำนาจและปาฏิหาริย์ทำให้เกิดสิ่งต่าง ๆ หรือกลายร่างเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ชาวจังหวัดเลยบางส่วนนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะทำพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้คุ้มครองตนและครอบครัวให้มีความสุข รอดพ้นจากอันตรายทั้งปวง บางคนมีความเชื่อว่าต้นไม้ใหญ่ในป่าจะมีเทพารักษ์และเทพเจ้าสถิตอยู่คอยคุ้มครองผู้ที่กระทำความดี และนอกจากนี้ยังมีความเชื่อ

เรื่องการทำดีได้ดี การทำบุญเพื่อให้ผลบุญตอบสนองในชาติหน้า

จากการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของจังหวัดเลย ในด้านวัฒนธรรมและโลกทรรศน์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาต้นต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) รหัสวิชา ท 031 นิทานพื้นบ้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 13) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) รหัสวิชา ท 035 วรรณกรรมท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 14) จะเห็นได้ว่า นิทานพื้นบ้านของจังหวัดเลย มีคุณค่าที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต การปกครอง การศึกษา ความเชื่อ ความคิด ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณี นอกจากนี้ยังใช้เป็นแนวทางในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะนำเอาการวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของจังหวัดเลยไปเผยแพร่ต่อเยาวชน เพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการและเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์โลกทรรศน์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของจังหวัดเลย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจนำไปใช้ทางการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. ควรมีการศึกษานิทานพื้นบ้านของจังหวัดใกล้เคียง เพื่อเป็นการเปรียบเทียบวัฒนธรรมและโลกทรรศน์
2. ควรมีการศึกษาการเมืองและการปกครองที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น
3. ควรมีการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต